

105733

7

AZ

E M K E

1907. ÉVI

JELENTÉSE.

AZ 1907. ÉVI MÁJUS 5-ÉN KOLOZSVÁRT TARTANDÓ

XXIII. ÜNNEPI KÖZGYÜLÉSRE

IRTA ÉS ÖSSZEÁLLITOTTA:

SÁNDOR JÓZSEF

T. ALELNÖK-FŐTITKÁR.

KOLOZSVÁRT.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

HUSZONHARMADIK JELENTÉS.

AZ

E M K E

1907. ÉVI

JELENTÉSE.

AZ 1907. ÉVI MÁJUS 5-ÉN KOLOZSVÁRT TARTANDÓ

XXIII. ÜNNEPI KÖZGYÜLÉSRE

IRTA ÉS ÖSSZEÁLLITOTTA :

SÁNDOR JÓZSEF

T. ALELNÖK-FŐTITKÁR.

KOLOZSVÁRT.

105738

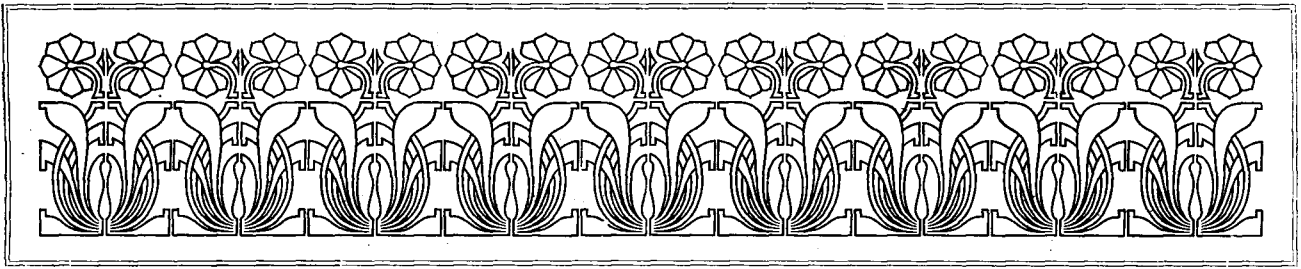

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A)

BCU Cluj Napier University Library Cluj

ÖSSZEFOGLALÁS.

Tisztelt Közgyűlés!

A folyó évvel egyesületünk életének 23-ik évét tölti be s **(1. Az Emke vagyona.)** így még csak két év választ el a negyedszázados munkásságtól, mely alatt egyesületek jöttek és mentek, míg mi szakadatlanul fejlődünk és emelkedünk. Akcióra kiadtunk ez idő alatt 2,546.644 K 34 f-t, megteremtettünk egy 3,121.239 K 52 f-t kitevő alapvagyon, s így **5,667.883 K 86 f** a forgalom, melyet annyi társadalmi alakulás s köztök számos testvér- és rokonegyesület mellett, mint erdélyi magyar közművelődési egyesület felmutatni tudunk. Évi költségvetésünk immár **174.345 K 31 f**, mint elkölthető jövedelem, s az egyesületnek több oly rendelkezése van, melyek az alapvagyon növekedését külső hozzájárulás nélkül is részben biztosítják. Így, a jelenleg **131.496 K 34 f-t** kitevő Kovács Sándor-féle alapítvány a kamatok egyrészével **200.000 K-ára**, a **160.000 K-ás** dr. Miksa György és Miksa Zsuzsánna-féle alapítvány szintén így **300.000 K-ára** növelendő, **20.000 K-ás** lesz a jelenleg **14 722 K 49 f-t** kitevő „II. Rákóczi Ferencz és Zrinyi Ilona“ emlékalapítvány s **24 év** múlva az egyesületre száll a kir. földművelésügyi minisztertől az algyógyi gróf Kun Kocsárd-féle alapítványi birtokba fektetett kb. **500.000 K** beruházás s az ottani vashid, melyet a Maroson át **200.000 K** költséggel, az egyesület révjogának 50 évre átengedése mellett ezelőtt 11 évvel Hunyadvármegye emelt. De bizunk kell a közönség áldozatkészségében is, mely utóbbi időben különösen a hagyatékok által nyilatkozik, miután az egyesület fejlődésében a tűzpróbát kiállotta s a hazafias közszellem hittel és reménnyel fordul az intézmény felé.

A közönség ez áldozatkészségének jele, hogy dacára a mult közgyűlés óta a rendes és pártoló tagdíjak, adományok és perselyes gyűjtések eddig követett tőkésítése beszüntetésének, mégis 11 hónap alatt **57.597 K 27 f** összeggel növelhettük az alapvagyon, melynek elkölthetlenségét nemcsak az Alapszabályok biztosítják, hanem a törvény szava és az egyesület akcióképessége is megköveteli. A részletezés 16-ik oldalán közölt 23 évi visszatekintő kimutatás szerint ez év eredménye nem a legroszabbakhoz tartozik, bár a megnyert Miksa Zsuzsánna-féle **160.000 K-ás** alapítvány csak a jövő közgyűlési évben kerül elszámolás alá s bár a közönség figyelmét és áldozatkészségét újabb időben nagyon lekötötte volt a különböző emberbaráti és közegészségügyi társadalmi alakulás mellett a Tulipánkert-mozgalom.

(2. Az alapvagyon növelése.)

Az alapvagyon elhelyezése jelenleg a következő: Helyi és vidéki pénzüzetekben 1,131.849 K 28 fillér, értékpapirokban 780.050 K, földbirtokban 692.104 K 77 fill., épületekben 96.474 K 74 fill., állami és községi kölcsönökben 316.254 K 73 fill., aláírt tagsági kötelezettségekben 94.980 K 24 fill., pénztárkészletben 4.422 K 83 fill., felszerelésekben 5.102 K 93 fill., összesen: 3,121,239 kor. 52 fill. A mint látszik, az egyesület érdekei megvédésében elég körültekintőleg és a különböző gazdasági ágakban aránylagosan beosztva jár el, minél számbaveendő, hogy a vidéki pénzüzetek, melyek a magyarság támogatása címén kérik a betéteket, egyetemleges igazgatósági és felügyelő-bizottsági személyes jótállást vállalnak, s épületekben ezidőszert azert nincs több, mert az Emke-palota eladásával 300.000 korona befektetés e rovat alól ideiglenesen kiesett. De ez csak átmeneti állapot, melyen az Igazgató-választmány kedvező körülmények mellett segíteni fog. A jövedelmezőség általán 4—5 százalék közt ingadoz, minél a Választmány a legfontosabbnak tartja a biztos elhelyezést, mert az egyesület törzsvagyona mint elkölthetetlen alapvagyon adatott össze az Alapszabályok értelmében s mert kulturális alkotásokat csak biztos jövedelmezőség mellett lehet létrehozni. E nélkül kutba esik az egész nemzeti felbuzdulás s összecsapnak a hullámok ez egyetlen szilárd közművelődési egyesületünk fölött, mely az erdélyi részben egyszersmind a magyarság társadalom erejének is fokmérője és hirdetője.

A 174.345 kor. 31 fill. folyó évi elkölthető bevétel felhasználása a költségvetés szerint a következő: **(3. Az alapvagyon elhelyezése.)** **(4. Az évi jövedelem felhasználása.)**

	Rendkívüli	Rendes	Összesen
1. Algyógyi székely földműves iskolára	—·—	46648·—	46648·—
2. Hat Emke-népiskolára	202·88	6774·75	6977·63
3. Nyolc Emke-óvodára	—·—	7561·50	7561·50
4. Emke-iskolák és óvodák vegyes kiadásaira	—·—	3552·25	3552·25
5. Iskola építő akcióra hét új áll. iskolánál	52024·41	—·—	52024·41
6. Hat gyermekmenedékhelyre	—·—	600·—	600·—
7. Előre nem látott segélyekre	—·—	3000·—	3000·—
8. Nyolc rendes néptanítói jutalomra és nyolc rendkívüli segélyére	3037·50	801·30	3838·80
9. Három népiskolára átmeneti külső bevételek után	—·—	400·—	400·—
10. Székely ipari segélyekre és ösztöndíjakra a Kovács Sándor-féle alapból	4931 10	1643·70	6574·80
11. Husz felekezeti iskolára és segélyre.....	900·—	1210·—	2110·—
12. M. kir. honvédkönyvtárak, népkönyvtárak, népdaloskörök és ifjusági egyesületek szervezésére	5000·—	5500·—	10500·—
13. Rendelkezési alap bevétele.....	1903·54	—·—	1903·54
14. Emke ipari-akcióra	—·—	500·—	500·—
15. Vegyes segélyekre és kiadásokra.....	—·—	3609·13	3609·13
16. Emke-ingatlanok adóira és tűzbiztosításra	—·—	1576·73	1576·73
17. Emke-bérházalap növelésére	—·—	538·52	538·52
18. Szászvárosi bérház fenntartási költségeire és adójára	—·—	600·—	600·—
19. Dologi kiadások.....	—·—	6100·—	6100·—
20. Központi iroda személyi kiadásai	1200·—	13770·—	14970·—
21. Egyesületi szolgáló illetményei	—·—	1060·—	1060·—
Összesen :	69199·43	105145·88	174345·31

Megjegyzendő, hogy a Választmány a költségvetést a fenti értelemben már a folyó évi március 12-iki havi rendes ülésében nemcsak kimerítette, hanem az állami iskola építő akció miatt pár ezer K-ával túl is lépte, a mit csak az interkaláris jövedelmek és a legszigorubb takarékoság követése által vél kielégíthetni: de sőt a hét új áll. iskola létesíthetését illetőleg — a rendes segélyeken és kötelezettségeken kívül — jövő 1908., 1909. és 1910. évi költségvetését is előre megterhelte 56.000, illetve 22.000 és 18.000 koronával.

Elemézve a költségvetést, feltűnik mindenekelőtt, hogy az egyesület 174.345 K 31 f évi jövedelmének szinte egynegyedét, u. m. 46.648 K-át egyetlen intézmény, a gróf Kun Kocsárd nevről nevezett algyógyi székely földműves iskola veszi évről-évre igénybe, sőt ez összeg nem is elég, hanem a kir. földművelésügyi miniszterrel kötött szerződés szerint a különbözetet e miniszteri tárca fedezi. Ezen változtatni a gróf Kun Kocsárd végrendelete értelmében míg a miniszterrel kötött szerződés ideje tart, még 24 évig nem is lehet: de nem is szükséges, mert az iskola valóban hivatása magaslatán áll, a mint ez a Részletezés 28—32-ik oldalán olvasható igazgatói és Ellenőrző-bizottsági jelentésekből kitetszik. Az intézetben jelenleg 28 első és 29 másodéves, összesen 57 növendék van, egyet kivéve mind ingyenes, kiknek a f. téli félévi vizsgája febr. 23-án folyt le, míg a múlt évi őszi záróvizsga szept. 23-án volt, mely mindkét alkalommal az Emke állandó Ellenőrző-bizottsága helyszini kiszállást tartva, nemcsak a közvizsgálatokat vezette, de rendes birtokszemlét is tartott s jelentését és javaslatait az Igazgató-választmány útján a kir. földművelésügyi miniszterhez felterjesztette. Mint örvendetes mozzanatot kell kiemelnünk, hogy az intézet végzett növendékei után a munkaadó földbirtokos gazdák részéről nagyobb a kereslet, mint a kínálat s a beérkező bizonyítványok általán a gazdák meglegedéséről tesznek tanuságot. A 344 kat. h. szántóból, 55 h. rétből, 7 h. szőlőből, 67 h. kertből és belsőségből, továbbá 487 h. legelőből és 737 h. erdőből, összesen 1714 k. h.-ból álló alapítványi birtokon a kir. földművelésügyi tárca eddig tanügyi és gazdasági épületekbe, gépekbe, felszerelésekbe, állatállományba stb. az elkészült üzemterv szerint k. b. 500.000 K. befektetést tett, mely 24 év múlva szintén az egyesületé leend. Az egész alapítványi birtok felbecsülése, mely 15 év előtt az akkori felszeretlen és kezdetleges állapotban 160.000 K-át tett ki, folyamatban van. A tanerők közül kiemelendő Gáspár József igazgató, a ki az intézetet kezdettől szervezte, az alapítványi birtokot kezelte s a kir. földművelésügyi miniszter s az Emke támogatásával jelenlegi virágzó állapotára emelte.

E címen 11 önálló intézet, u. m. az aranykúti, csikrakottyási, kissebesi, magyarnagyzsombori, magyarókeréki és vámosudvarhelyi (5. Algyógyi székely földműves iskola.) Emke-iskolák, továbbá a balázsfalvi, beszterczei, ördögkúti, segesvári és vajdahunyadi Emke-óvodák, nem különben 2 államosított, u. m. a brassó-bolgárszegi és belvárosi Emke-óvoda és a fogarasi óvó után ugyancsak évi 18.191 K 38 f állandó kiadás van beállítva a költségvetésbe, melyen megint nem lehet segíteni mindaddig, míg ez Emke-intézetek tervelt államosítása végbe nem megy s e visszatérő évi összeg is új áll. iskolák szervezésére, illetve építésére nem lesz fordítható. De sőt ez összeg is évről-évre előrehaladó, emelkedő irányt mutat, mert az intézményeket fejleszteni kell s az érdekelt közönségnek meg van az a hajlama, hogy minden iskolai és óvóterhét fokozatosan lehetőleg az Emke vállaira ruházza át. E tekintetben az Emke az épület és telek nyújtásán és a felszereléseken kívül kénytelen legtöbb helyt nemcsak

az épület-fentartási, személyi és összes dologi (tűzbiztosítás, adó stb.) kiadásokat is viselni, hanem a tandíjakat is elengedni, sőt a növendékeket írószerekkel, tan- és jutalomkönyvekkel is ellátni, a mi az áll. iskoláknál sem fordul elő. Egyesületi adminisztrációnk jó részét — a tagdíjak behajtásán kívül — ez önálló intézmények emésztik fel, melyek a legkisebb kiadásért az Emke központját keresik meg s még oly iskolai felszereléseket is, melyeket szabályszerű kérelemre a kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter ingyen ad, az Emke költségvetésére utalják, mert a rendes időre való kérelmezést elmulasztják. Ezért a Választmány a határidő betartására köriratilag figyelmeztette a gondnokságokat. Az Emke-néptanítók és óvónők fizetése az áll. szabály szerint van rendezve s itt is nem sokára kiegészítésre, illetve emelésre lesz szükség.

A fentartás nehézségei következtében folyamodott az 1902.

évi máj. hó 25-én Kolozsvárt tartott XVIII-ik évi rendes közgyűlés (7. Az Emke-iskolák és kisdedővódák államosítása.) a kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, sziveskedjék az önálló Emke-iskolák és kisdedővódák államosításával az egyesület lekötött anyagi erejét felszabadítani s ezáltal is módott adni arra, hogy minél nagyobb összegeket fordíthassunk újonnan szervezendő oly áll. iskolák létesítésére, hol a község vagy felekezeti épületet nem ad, a miniszter nem épít: de az áll. iskola létesítése nemzeti szempontból multhatatlan szükség. Kérvényünkre dr. Berzeviczy Albert miniszter saját szakközegeivel meg is becsültette az átadandó iskolákat és óvódákat: de közben az ex-lex s e miatt az államosítás immár 6-ik éve elmaradt. Gróf Apponyi Albert miniszterségének mindjárt első heteiben, 1906. máj. 15-én az Emke ezt a kérést ismételve, f. évi ápr. hó 3-án gróf Béli Ákos elnöklete alatt e tárgyban Budapesten küldöttségileg is tisztelgett a miniszternél s Emlékiratban összefoglaltan adta át az államosítás iránti kérését és az előterjesztések történetét. Egyes iskolákra, u. m. a magyarókerekre és óvódákra, u. m. a vajdahunyadira már vannak is államosítási előkészületek úgy, hogy remélhető az egész sor iskola és óvoda méltányos feltételek mellett átadása. Így adtunk át a multban más iskolákat és óvódákat is s a felszabadult erővel más pontok felkarolására siethettünk. Az Emke-iskolák és óvódák szervezése pedig házi kezelés mellett történvén, az érték, amit így átadunk, olyan, hogy azt az állam rendszeren csak két akkora összeggel tudja oly jó karban előállítani.

Be sem várva az Emke-iskolák és kisdedővódák államosítását, azért az Emke az 1902. évi máj. 25-iki kolozsvári közgyűlés (8. Áll. isk. építő akció.) határozata értelmében megkezdte az új állami iskola szervező, illetve építő akcióját s nem egy felekezeti iskolát is juttatott jelentékeny építési segélylyel abba a helyzetbe, hogy ez alapon megfelelő államsegélylyel ellátva, mint erős, modern iskola folytathassa életét. Összesen 24 veszélyeztetett községben 180.000 K áldozattal, vagy megszavazással eként létesültek s illetve építés alatt vannak, jó karba helyezettek vagy felszereltettek a következő új állami, vagy ez alapon államilag segélyezett felekezeti elemi népiskolák: 1. Arany (Hunyadvármegye) 12.000 K. 2. Benedekfalva (Szilágyvármegye) 1.000 K. 3. Csikverebes (Csikvármegye) 530 K. 4. Doboka (Szolnokdobokavármegye) 2.140 K. 5. Égerhát (Szilágyvármegye) 1.000 K. 6. Kissolymos (Alsófehérvármegye) 12.000 K. 7. Gyergyóbékás (Csikvármegye) 4.700 K. 8. Lekenze (Beszterczenaszódvármegye) 12.000 K. 9. Magyarléta (Tordaaranyosvármegye) 5.000 K. 10. Marosszentkirály (Marostordavármegye) 1.000 K. 11. Mezőfele (Marostordavármegye) 1.000 K. 12. Mezőméses (Marostordavármegye) 2.000 K. 13. Ozd (Alsófehérvármegye) 12.000 K. 14. Ördögkút (Szilágyvármegye) 30.000 K.

15. Száltelek (Marostordavármegye) 2.000 K. 16. Szászernye (Kisküküllővármegye) 12.000 K. 17. Szőkefalva (Kisküküllővármegye) 1.000 K. 18. Sztána (Kolozsvármegye) 630 K. 19. Szépkenyereszentmárton (Szolnokdobokavármegye) 1.000 K. 20. Uzdiszentpéter (Kolozsvármegye) 2.000 K. 21. Vajdakamarás (Kolozsvármegye) 18.000 K. 22. Visa (Kolozsvármegye) 12.000 K. 23. Vista (Kolozsvármegye) 12.000 K. 24. Vizszilvás (Szolnokdobokavármegye) 1.000 K. Összesen 180.000 K. Ezek közül a f. évben létesítendő az aranyi, kissolymosi, lekenczei, ördögkúti, szászernyei, uzdiszentpéteri és vistai áll. iskolák, melyeknek 114.000 K. költsége a f. évi előirányzatba 52.024 K 41 f. van felvéve s ezek érdekében terheltetett meg előre a következő három évi költségvetés a 4. pont alatt említett 96.000 K-val. Az áll. iskolák létesítésében az Emke a kultuszminiszter közoktatásügyi politikájához alkalmazkodik s rendszeres Működési sorrenddel jár el, mely a kir. Központi statisztikai hivatal által készített tervezet, az erdélyi kir. tanfelügyelők, fiókválasztmányok és egyesek kikérdezése s a szükséges segédeszközök felhasználása alapján dolgoztatott ki a Választmány által. E segédeszközök közt első helyen áll az egyesület erkölcsi és anyagi támogatásával megjelent Balogh Pál-féle: „Népfajok Magyarországon“, továbbá az ugyancsak általa az Emke kiadásában megjelent: „Erdély fajnépei és a székely kérdés“ és „Fajnépességi viszonyaink az erdélyrészek körül“ cz. művek. Az Alapszabályok, Munkaprogram, Segélyző elvek és Culturvonalak képezik a kiindulást. Kimondott elv, hogy csak új áll. iskola, nemzetileg veszélyeztetett községben és az évi jövedelem erejéig segélyeztetik.

Néptanítói jutalmakra és egyszersmindenkori segélyekre 3.838 K 80 f van felvéve a költségvetésbe. Előbbi címen a mult közgyűlés határozatából is — az Emke, Gyertyánffy István, Jókai Mór, Törley József, Péter Eszter és a budapesti Nemzeti kaszinó címén — 2.950 K ment ki a legutóbbi évben. Jutalmaztattak pedig: Benedek József kolozsvári ref., Gyurka József székelyföldvári, Druhora Gábor pusztakaláni, Kiss Sámuel nagy-szebeni, Rácz Sándor medgyesi és Sebestyén József beszterczei áll. tanítók 200—200 K-val; Gyulayné Czinner Janka brassó-bolognai és Kurucz Vazul dicső-szentmártoni tanítók 150—150 K-val; Altmann József fogarasi izr. tanító, Dézsi Lőrincz középlaki, Farkas Károly egerbegyi áll. tanítók, Gecse Gyula vámosudvar-helyi Emke-tanító, Kenyeres Lajos egrespataki áll. igazgató-tanító, Kiss József magyarói, Kiss Károly fogarasi ref. tanítók, Kovács Bálint segesvári áll. igazgató-tanító, László Elek brassói róm. kath. tanító, Murányi Árpád kudsiri és Neumann Károly nagypestyéni áll. igazgató-tanítók, Rösler Janka gyergyótölgyesi róm. kath. tanítónő, Tiszovszky Dániel nagyszebeni áll. és Török Lőrincz tuzsoni ref. tanítók 100—100 K, valamint Horváth Pál magyarfodorházi g. kath. tanító 50 K-ával. A jutalmak részben a tavalyi közgyűlés színén, Kovács Dezső kolozsvári ref. főgymn. tanár, Emke-jegyző alkalmi beszéde kíséretében, részben a fiókválasztmányi, tanító-egyesületi stb. közgyűléseken adattak át szintén buzdító szavakkal. A f. évi közgyűlésen ismét 2.000 K néptanítói jutalom kerül kiosztás alá. A mult évben jutalmazottak közül Patak Károly maroscsapói áll. tanító nemsokára elhunyván, ravatalára gyász-koszorut helyezett az egyesület. Itt említjük meg a Nemes János-féle állandó alapítványt, melynek 200 K évi kamatja a monostori iskolák nyári közvizsgája alkalmával osztatik ki a tanulók közt és a Mohayné-féle alapítványt, melynek 30 K kamatját ezidőszert Nagy László mezőkövesdi tanító kapja.

E rovat alatt a különböző fejezeteknél már felsorolt és fel-sorolandó segélyeken kívül 2.100 K van külön felvéve a költségve-tésben és pedig 1.200 K 32 éves ref. iskolai segély 15 község számára, mellyel szemben az egyházi főhatóság a szerződési idő elején az illető iskolaépületek létrehozására megfelelő tőkebefektetést eszközölt, s 900 K 4 helyre, melyek közül a brassói ág. ev. magyar egyház 10, illetve 5 éves rendkívüli 400 K segélye a f. évvel lejár; a szilágy-récsei ref. tanító utóljára kapja a szintén 10 éves 100 K-át; tévesen diktálta be a szindi unitárius egyház leltárába örök időkre szóló segélyként az Emke 10 éves 300 K-áját, minek kiigazítását és áll. segéllyel pótlását kértük a közoktatásügyi miniszternél s végül kisküküllővármegyei nyári napközi otthonok létesítésére engedélyeztük az idő-közben államosított szőkefalvi ref. iskolára felvett 250 K rendkívüli segélyt. A ref. egyházi főhatósággal 32 évre kötött szerződés 13 év múlva jár le. Hasonló egyezség kötésére felkértük volt az összes erdélyi magyar egyházi főhatóságokat. Összehasonli-tások kikerülése végett megemlítjük, hogy az 5. pont szerint egyedül a gyergyóbékási r. kath. jellegű áll. iskola létesítése 4.700 K Emke-kiadásba került.

Az állami iskola-építő akcióval szemben kimondotta ugyan a közgyűlés az egyesület anyagi erejét szétforgácsoló apróbb segé-lyek törlését, illetve jövőre ilyeneknek meg nem szavazását: azonban mennyire lehetetlen ez, azt nemcsak az egész jelentés majdnem minden rovata, hanem az alábbi kimutatás is igazolja. A közönség ugyanis az Emke határozatáról tudomást venni nem akar, a szükség s talán a kényelemszeretet is kényszeríti, azért folyton új apró segélyeket kér s az egyszer élvezett segély elvonását nem szívesen veszi: a Választmány pedig legtöbb esetben engedni kénytelen, mert ezt a viszonyok is iga-zolják, a békeszeretet is úgy követeli. Ezért szerepel a rendelkezési alap jövedelmével együtt 11.799 K 30 f összeg előre nem látott és vegyes segély a f. évi költségve-tésben is s mennyi mindenféle címen kell áldozni az egyesületnek, arról ad képet a mult közgyűlés óta felhasznált s más rovatok alatt nem említett összegekről ez a kimutatás:

Abaíji r. kath. iskolának tanszerekre.....	152 K 20 f
Abosfalvi r. kath. iskolának tanszerekre.....	200 „ — „
Algyógyi erdők fentartása és adók.....	64 „ 13 „
„ székely földműves iskola kegyuri ref. egy-házának, ha felét a kir. földművelésügyi miniszter fedezi	2500 „ — „
Aranykúti Emke-iskola épülete javítására	174 „ 68 „
„ „ bekerítésére	342 „ — „
„ „ dologi kiadásaira	353 „ — „
„ „ író- és tanszer, tanítói nyug-dij és 30 f-es járulék, tűzbiztosítás és 30 drb. Gönczy-féle ABC kiadásaira	201 „ 98 „
Ádámosi nyári napközi otthonra	100 „ — „
Balázsfalvi Emke-óvó 1905—6. évi fentartói hátraléka	74 „ — „
Besztercei Emke-óvó 1906—7. tanévi hiánya.....	600 „ — „
Brassói ref. egyháznak	400 „ — „
Bukovinai fogadjisteni és andrásfalvi ref. iskoláknak tankönyvekre	47 „ 56 „

(11. Az apróbb segé-lyek ügye.)

Csernakereszturi magyarság dologi szükségletére	400	K — f
Csombordi gyermekmenedékhelyre	300	„ — „
Emke felszerelések és kellékek leírása	510	„ 29 „
Fiókválasztmányok 25 %-ára.....	1000	„ — „
Hunyadvármegyei 6 nyári gyermekmenedékhelyre ..	600	„ — „
Illetékegyenérték kulturális épületek után	120	„ 47 „
Jótekonysági és könyöradományokra	500	„ — „
Kerelőszentpáli r. kath. iskolának	200	„ — „
Kissebesi iskola volt tanítója Pető Ferencznek	133	„ 34 „
Magyarnagysombori Emke-iskola bekerítésére	151	„ — „
„ „ 906—7. tanévi költ- ségvetési hiányára	80	„ — „
Magyarnagysombori Emke-iskola tankönyvei árában	78	„ 79 „
„ „ illettegyenértéke..	49	„ 51 „
Özv. Mohay Károlyné-féle ingatlan után adó és tűz- biztosítás	1500	„ — „
Nagyszebeni áll. iskolák szegény tanulóinak	200	„ — „
Népiskolai jutalomkönyvekre.....	100	„ — „
Patai áll. iskola convictusára.....	50	„ — „
Szászvárosi gr. Kun Kocsárd-ház fentartása és adója után	1138	„ 52 „
Szászvárosi óvódának (immár 17-ik éve)	200	„ — „
Szindi unitárius tanítónak, visszamenőleg is	450	„ — „
Szőkefalvi államosítandó ref. iskolának, felerészben nyári napközi otthonra fordítva utóbb.....	500	„ — „
Özv. Tappenburg Károlyné-féle ingatlan adója	50	„ 12 „
Vámosudvarhelyi Emke-iskolának tanszerekre	59	„ 29 „
„ „ épületjavításra	93	„ 72 „
„ „ költségvetési hiánya..	49	„ 72 „
„ „ orsz. tanítói nyugdíj és 30 filléres járuléka.....	40	„ 30 „

Mindenik tétel törlése s minden hasonló segélykérés megtagadása lehetetlen s azért az áll. iskola építő akcióval a különböző szempontok kielégítése végett korlátot kell tartani.

Népkönyvtárak és daloskörök szervezésére 10.500 K. (12. Népkönyvtárak és daloskörök.) van felvéve a költségvetésbe. Ez összeg nagyrésze, mely a Muzeumok és könyvtárak orsz. tanácsa javaslatára a kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter segítségével, első sorban az erdélyi m. kir. honvédkönyvtárak szervezésére fordítatik. A kir. honvédelmi miniszterrel és a kolozsvári VI. honvédkerületi parancsnoksággal, Pávai Vajna Albert tábornok személyében való érintkezés alapján ugyanis kimondott egyelőre a következő kerületbeli állomásokon a létesítés: Csikszereda, Fogarast Kézdivásárhely, Nagyenyed, Déva, Szamosujvár, Erzsébetváros, Dés, Brassó, Nagyszeben, Kolozsvár, Besztercze és Marosvásárhely. A könyvek, a Muzeumok és könyvtárak orsz. tanácsa által megállapított és közoktatásügyi miniszterileg jóváhagyott, typosok szerint a 8 első címre 5.000 K értékben rendeltettek meg, a könyvszekrények pedig külön 656 K költséggel Kolozsvárt készülnek. A könyvtárak vezetése min-

den állomáson a honvéd-parancsnok felelősége mellett annak segédközegei által történik, kivéve Marosvásárhelyt, hol a gyalogság, lovasság, valamint a honvéd csapatkórház részére külön-külön könyvtár lesz szervezendő s a vezetést az illető parancsnokok eszközöndik. Jekelfalussy Lajos kir. honvédelmi miniszter köszönetét fejezte ki az Emke adományozásaért. Egyesületünk képviselője a Muzeumok és könyvtárak orsz. tanácsában indítványba tette, hogy a csász. és kir. közös hadseregbeli állomásokon és kórházakban is megfelelő könyvtárak állíttassanak fel, a mire nézve ha az engedély megérkezik, az erdélyirészt illetőleg az Emke szintén helyt fog állani. Ujjonnan szervezett községi vagy iskolai Emke-népkönyvtárak a f. közgyűlési évben: a bágyoni, balavásári, damosi, Kolozsvár Petőfi-utczai és magyarzsákodi; daloskörök: a Kolozsvár Petőfi-utcai, köpeci, magyarzsákodi, szilágysámsoni és vajdakamarási. Ezekkel együtt az Emke-népkönyvtárak száma jelenleg 204; az Emke-dalosköröké 123. Ifjusági-egyesületeké 40. Együtt 367. Könyvadományt kaptak a Kolozsvári Magántisztviselők Otthona 82 művet 97 kötetben; a brassói cselédkönyvtár, a kolozsvári fiuárvaház stb.; felszereléseket a bodolai, keresztvári és mészkői, régebbi Emke-daloskörök; a bukaresti „Összhang“ zenekar 50 K-át. Dalosköri 50—50 K jutalomban részesültek: Józsa Márton nagysajói, Bachert Endre óradnai, Zsigmond Albert tacsai áll. tanítók és a sófalvi daloskör. Mind e kis kulturális szervek élénk nemzeti és társadalmi életet élnek, hazafias és jótékony ünnepeket, téli-nyári előadásokat és mulatságokat rendeznek s nem egy van köztük, mely már saját otthonnal, szinpaddal s más műkedvelői kellékekkel is rendelkezik.

II. Rákóczi Ferencz és a bujdosók hamvainak mult évi okt. (13. Hazafias emlékek 27—30-án történt hazahozatala alkalmából a Választmány „II. Rákóczi és kegyeletiek.) Ferencz és Zrinyi Ilona alapítvány“ czimen egy 20.000 K-ás alapot létesített, melynek kamatai örök időkre a fenti nagy nevek alatt fognak népiskolai tan- és jutalomkönyvekben és írószerekben kiosztatni; felirt az országgyűléshez az 1715 évi 49 t. cz. eltörlése tárgyában s kérte dr. Wekerle Sándor kir. miniszterelnöktől, hogy a dicsőült hamvak lehetőleg a régi Erdély érintésével hozassanak haza. Az Emke védnöksége alatt 1890. május 4-én alakult Rákóczi-bizottság 339 K 54 f. vagyona hova fordítása fölött később történik határozathozatal. Kiadott összegek továbbá f. közgyűlési évben: gr. Kun Kocsárd és Kuun Géza volt Emke tiszteleti elnökök szászvárosi mellszobraira 1.000 K, Thököly Imre fejedelem késmárki szobrára 100 K, Bartha Miklós alelnök szobrára 200 K, gróf Teleki Domokos alelnök olajképe beszerzésére 200 K, Décsy Károly alapító siremlékére 300 K; Algyógyi 48/49-es vértanu magyarok emlékoszlopára 616 K. A fentemlitett két mellszobor felhívását mi készítettük el, nyomattuk ki és cimeztettük fel 5.000 példányban s adtuk át a szászvárosi ref. Kun-kollégiumnak szétküldés végett, miután a felhívást az Emke és a kollegium együtt irták alá. F. évi márcz. végéig befolyt összesen az Emke adományával és a Kun-kollegium ifjuságának 1.342 K 14 f. gyűjtésével együtt 2.954 K 35 f. Az algyógyi vértanu magyarok sirja fölött, az ottani székely földműves-iskola udvarán emelt emlékoszlop mult évi szept. 23-án tartott leleplezési ünnepén az Emke földműves iskolai Ellenőrző-bizottsága, ez iskola tanszemélyzete és tanuló ifjusága, a szászvárosi Kun-kollegium tanári kara, Hunyadvármegye alispánja és küldöttsége s a vidék értelmisége vett részt. A piskii ref. pap, Juhász Izidor imája után Sándor József „A megkondukt harang“ czimmal tartotta az emlékbeszédet, majd Gáspár József igazgató vette át az emlékművet, mely hunyadmegyei gránitból azon a helyen készült, hol a gróf Kun Kocsárd által sirjelül ültetett tölgyfa maig is áll. Ez oszlophoz dr. Darányi Ignác kir. földművelésügyi miniszter tárczája

terhére 400 K-ával járult. Az Emke irodája intézte az idén is a kolozsvári 48/49-es segélyre szorult agghonvédek téli felsegítésére indított gyűjtés ügyét, mely ugyan a Márcz. 15-iki bizottság és Kolozsvári honvédegyelet czime alatt folyt: de az adminisztratív munka nagy része az Emkét terhelé. E czimen az imént említett két erkölcsi testület neve alatt befolyt 2.268 K 98 f., a szintén Emke támogatás mellett létrejött tavalyi Honvédestély jövedelme 2.218 K 99 f., ez együtt 4.487 K 97 f. Az egyesület az idén a gyűjtéshez pénzbelileg adott 100 K-át és a Veress Ferencz-féle alpból rendes évjáradék 58 K 50 f. A Márcz. 15-iki bizottság az Emke munkaerői felhasználásával folyamodott a 48/49-es honvéd-nyugdíjak felemelése tárgyában is, mire nézve a kir. miniszterelnök a képviselőházban kedvező kijelentést tett. Bartha Miklós agghonvédjét, Szőke Sándort ugyanily uton helyeztük el a budapesti honvédmenházban.

Honi ipari akciónk az idén is az eddig követett, kipróbált (14. Ipari szakképzés.) mederben haladt: előmozdítottuk az ipari szakképzést, felkaroltunk egyes fontos iparcikkeket s folytattuk a negyedszázad óta megkezdett ipari propagandát, mely ma immár kormányprogrammá emelkedett s külön egyesületekben találja megoldását. Az ipari szakképzésre szolgál első sorban a Kovács Sándor-féle alap 6.574 K 80 f jövedelme, melyből $\frac{1}{4}$ rész tőkésítendő, a többi pedig a következőleg használta-tott fel a lefolyt évben is: Brassói székely társaság iparostanonc nevelésére 1.000 K, Nagyszebeni iparostanonc iskolára 200 K; Albu György, Kovács Sámuel, Kovács Mózes és Liptay Sándor orsz. m. kir. iparművészeti növendékeknek ösztöndíj 3—300 K; Fejér Károly berlini műlakatos segédnek 500 K; Jakab István kolozsvári fémipariskolai növendéknek 60 K; Könyvnyomdászok szakköre kolozsvári tanfolyamára a magyar ornamentika és stylus fejlesztése végett 150 K; Háromszékvármegyei fiúárva- és szeretetház munkásképző és háziipari oktatása céljaira 500 K. Mint a m. kir. iparművészeti iskolában kitűnően végzett Emke-ösztöndijas növendékek tanulmányaik befejezéséig a Stróbl-féle m. kir. szobrászati mesteriskolában kapnak: Rápolti Lajos és ifj. Székely Károly évi 6—600 K-át; Sz. I. festőnövendék kapott 60 K-t. Székely iparos- és kereskedő tanoncok elhelyezését főleg az anyaállamból vett megkeresésekre az idén is nem egy esetben közvetítettük, illetve az illetőknek felvilágosításokkal szolgáltunk.

A honi ipari propagandát illetőleg a mult közgyűlés határozatából kifolyólag kerestük a Tulipánkert-szövetséggel az összeköttetést: azonban a nevezett társaságtól f. évi január 24-én azt a választ kaptuk, hogy az erdélyi rész ipari céljaira külön anyagi erővel nem rendelkezik s különben is a szövetség nemsokára a Magyar Védőegyesületbe olvadt. Ez egyesület pedig már alakulásánál velünk összeköttetésben állva írta, hogy az Emke iparpártolása előtte „világító gyertyaként szolgál“. Kértük tehát, hogy legalább a Védőegyesület erdélyrészi osztályát és kolozsvári fiókját, mely a legmunkásabb hasonló alakulás, kellő anyagi erővel támogassák. Ez osztályt 1906. március 11-én végbement megalakulása alkalmából melegen üdvözlöttük, a mit a fiók mult évi szept. 6-án lelkes átirattal viszonzott s első szervező kiadásaira 500 K-át meg is szavaztunk; 200 K-át juttattunk a Tordai Magyar Védőegyesület múlt évi ipari kiállítására is. Tevékenyen vettünk részt a múlt évi aug. hó 25—26-án Szegeden megtartott első Orsz. iparpártoló congressuson, hol képviselőnk az általános (iparpártoló) osztály határozataira irányító befolyással volt. Részben ipari, de általán közgazdasági célt véltünk előmozdítani, midőn kimondtuk, hogy a Páris Frigyes „Szervezett magyar társadalom“ c. művében foglalt javaslatok részbeni megvalósítására felvesszük a kezdést, e végből érintkezésbe lépünk a műben felsorolt erkölcsi

egyesületekkel, a kormánnyal stb. és a kérdés megoldására külön bizottságot is szervezünk. A kir. kereskedelemügyi miniszternek a magyar jelzésű osztrák gyártmányok elkobzása ügyében szorgalmazásunkra is kiadott rendeletét kellő számban elterjesztettük s támogattuk a Székely társaságok szövetségének a székely vasutak kiépítése tárgyában hozott közgyűlési határozatát. Érintkezésbe léptünk a Hermann Ottóné vezetése alatt álló budapesti „Csipkerózsza“ egyesülettel is, a magyar fonalas háziipar fellendítése tárgyában tartandó orsz. congressus érdekében s a Védőegyesület erdélyi osztályával abban is keressük az összeköttetést, hogy elnökségünk több tagja foglal helyet ez ügybuzgó osztály elnöksége közt.

Az Emke-iparczikkeket illetőleg fentartattuk a konkrét iparpártolásnak azt a módját, mely az általunk követett szigorú elvek mellett egyes osztrák iparczikkék kiszorítása és honi vállalatok felvirágoztatása érdekében oly üdvösnek bizonyult. A múlt évben a felajánlott csekély jutalékok után befolyt: 1. Emke-gyújtó 5%-a után a Temesvári első gyújtó-, kocsi-kenőcs- és vegytechnikai gyár r.-t.tól 4.000 K. 2. Emke-rizskeményítő 2%-ában Unió keményítőgyárak, Beimel és Basch cégtől, Budapest 1.191 K 34 f. 3. Emke-padló- és parket-fényezőmáz 5%-ában Berkes Bertalan festékgyárostól, Nagyvárad 550 K. 4. Emke-gyertya és szappan 1%-ában „Flóra“ első magyar gyertya- és szappangyár r.-t.-től, Budapest 257 K 67 f. 5. Emke előjegyzési naptár 5%-ában Posner Károly Lajos és Fia cégtől, Budapest 124 K 28 f. 6. Emke-ténta és pecsétviasz 5 és 3%-ában Hochsinger testvérek vegyészeti gyárától, Budapest 83 K 55 f. 7. Emke-szivarkahüvely és szivarkapapír 2%-ában Halász Ferencz és Pál gyárától, Budapest 21 K 92 f. Összesen 6.228 K 76 f. E jutalékok képet adnak a forgalomról, melyet e kis iparczikkék is az idegen behozatallal szemben az Emke erkölcsi támogatása mellett elérni tudnak. A múlt évben a honi ipar pártolása érdekében kibocsátott 50.000 drb. illusztrált felhívásunk, melyhez ugyanannyi gyújtó-ívet is csatoltunk, lebonyolítottván, ez akció 2.156 K 34 f.-be került. Az idén 500 K-át vettünk fel ez akció czimén. Hogy mily nehéz különben egy magyar gyártmány sorsának megteremtése, azt a Temesvári első gyújtógyár esete bizonyítja, mely 9 év óta felemelt részvénytőke mellett is veszteséggel küzd s az idegen versenyen kívül bent is, a munkabérek felemelése és a munkaidő leszállítása daczára, heteken át többszörös munkabeszüntetés akadályozta a rendszeres gyártásban. A gyár különben 1906-ban 184.000 csomag Emke-gyújtót készített 163.051 K értékben s az előző évben vállalta el a bolgár egyedáruság szállítását, melynek tekintélyes részét, 5.000 ládat az idén készítette. Egyik buzgó magyar szövetipar gyárosunk, Schwarz Lajos Budapesten, akivel szép mellényszövedeteire nézve szintén az Emke erkölcsi támogatásával összeköttetésben állottunk s aki az önálló vámterület egyik legelszántabb hive volt, f. évi ápr. 2-án 54 éves korában öngyilkosságot követett el, mert maga teremtette szövőipar vállalatában 7 alkalmazottja rendszeresen kifosztotta és sok ezer K-ányi kára s a fájdalom ily lelketlen rászédése fölött a halálba kergette az élete delén álló férfiut. Az Emke részvétirattal fordult a gyászoló családhoz. Berkes Bertalan nagyvárad gyáros az egyesület nevében forgalomba hozott padló- és parketfényezőmázáért a múlt évi ottani gazdasági és ipari kiállításon elismerő oklevélben részesült. Az Emke-iparczikkék fogyasztása végett megkeresvén a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezetét, a „Hangyá“-t, innen a legkedvezőbb válasz érkezett. Ez iparczikkék érdekében minden panaszt, vagy felszólalást azonnal orvosoltunk.

(18. Az Emke-iparczikkék)

Közvetlen kiadványaink a f. évben: Dr. Csernátoni Gyula: **(14. Kiadványok.)**
Bartha Miklós emlékezete, tartotta az 1906. jun. 5-iki kolozsvári közgyűlésen; Kovács Dezső: *A tanító hivatása a nemzeti munkában* c. beszéd, mellyel a tavalyi közgyűlés színén kitüntetett néptanítóknak a jutalom átadatott; Sándor József: *Emlékezés Gajzágó Manóra*, különlenyomat az évi jelentésből (az elhunyt jogtanácsos arcképével). A gr. Kuun Géza t. elnök: *Élete és működéséről* a t. alelnök-főtítkárról készülő munka illusztrációi eddig 335 K 10 f-be kerültek. Száz péld. megrendelésével 420 K 93 f értékben segítettük elő, a kéziratnak dr. Márki Sándor, dr. Szádeczky Lajos és dr. Vajda Gyula által történt megbíráltatása mellett, Varju János: *A magyar szellemi művelődés történelme* c. nagy műve legutóbb végbement megjelenését; ugyancsak 100 pld.-nyal, ugyanannyi K értékben, Gyerkes Mihály: *A népművelési egyesületek szervezése* c. művét; Barna Endre: *Magyar tanulmányok a bukaresti kiállításról* c. könyvét 2000 példányban, 637 K 50 f értékben rendeltük meg a népkönyvtárak, fiókválasztmányok és egyesek számára. Támogattuk még 82 K 50 f megrendeléssel: Róth Jakab: *Iparosok könyvvezetése*, továbbá *Gépek vásárlása* c. művét. Régebbi kiadványainkat kérésre számos esetben küldtük meg erkölcsi testületeknek, közintézeteknek és tanulmány céljából egyeseknek is. Viszont: egyesületünk kézi könyvtára számára nem egy kiadvány küldetett meg a lefolyt évben is.

E rovat alól megemlítjük többek közt, hogy a nem áll. tanítók fizetésrendezése alkalmából f. évi jan. 12-én Budapesten tartott értekezletre Emlékirattal fordultunk a kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, s ugyancsak e miniszternél felirattal támogattuk a Beszterczén felállítandó áll. főreáliskola ügyét. Barabás Endre kolozsvári áll. tanítóképzési tanárt a bukaresti kiállítás népoktatási viszonyának tanulmányozásában 300 K segéllyel támogattuk s új akciót indítottunk a névmagyarosítások körül. E téren az Emke kezdettől buzgólkodik, sőt tavalyi évi jelentésünk 50-ik lapja szerint egyetlen fiókválasztmányunk, a Marostordavármegyei és Marosvásárhely városi választmány pénztárosa, Nagy Sándor gyógyszer-tulajdonos egymaga 241 névmagyarosítást eszközölt: azonban az idén igénybe véve dr. Farnady Elemér kir. belügyminiszteri titkár szivességét, oly kérvényi mintákat és utasításokat állítottunk egybe és nyomattunk ki, hogy ezek alapján a névmagyarosítások most már könnyen, gyorsan és feltétlen biztossággal eszközölhetők. A szükséges okmányok beszerzésére és bélyegére igazolt szegénység esetén a költségeket felajánltuk. A kérvényi mintákat és utasításokat a fiókválasztmányoknak, sőt a nagyobb testvéregyesületeknek is körirattal megküldöttük s ez alapon már is számos jelentkezés történt. Ezek közt a Máv. kolozsvári műhelyfőnöksége eddig is 35 népes család nevét magyarosította meg, melyért elismerésünk mellett 171 K 20 f költség kiutaltatott. E cimen a f. évre fel van véve 300 K.

A testvér- és rokon egyesületekkel ápoltuk az összeköttetést. A négy nagy közművelődési egyesület, u. m. az **(16. Testvér- és rokon-egyesületek)**
Emke, Fmke, Dmke és Dke nevében a kormánynál szorgalmaztuk a 24. pont szerinti kölcsönsorsjáték ügyét. Képviseletük e testvéregyesületeket a Muzeumok és könyvtárak orsz. tanácsánál, hogy a népkönyvtárakra eddig adott államsegély jövőre is pénzbelileg szolgáltatassék ki, a mi sikerült is s kérésünkre a kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter kimondotta, hogy ez egyesületek főtitkárai fokozatosan a tanácsba beválasztassanak. Az Emke főtitkárára nézve ez végbe is ment. Ez egyesületek portómentességi kedvezményének felemelése tárgyában tett kérésünk azonban a kir. keres-

kedelemügyi miniszternél eredményre nem vezetett. A Dmke febr. 23-án Szegeden tartott ünnepi közgyűlésén és ottani culturpalotájának felszentelési ünnepén az Emkét dr. Csernátoni Gyula kir. tanácsos, tanfelügyelő, Directoriumi tag képviselte. Viszont képviseltük a Fmkét a kolozsvári Orsz. nemzeti színház szept. 2-án tartott megnyitó ünnepén s a Dke főtitkárának, dr. Fodor Oszkárnak ez alkalommal Kolozsvárt ügyvezetésünkre nézve felvilágosítással szolgáltunk. Ezt tettük a Pozsonyi magyar közművelődési egyesület írásbeli megkeresésére is. A Finnországban alakulóban levő közművelődési egyesület számára a szükséges nyomtatványokat stb. készséggel rendelkezésre bocsátottuk. A Fmke és Dmke mult évi közgyűlését sürgönyileg üdvöztöltük.

Ügykezelési nyomtatványainkat és folyó kiadványainkat kölcsönösen kicseréltük: a Felvidéki, Dunántuli, Dél- (17. Csereviszony.) magyarországi, Borsod-miskolczi, Gömör-kishontvármegyei és Pozsonyvármegyei magyar közművelődési egyesületekkel, az Orsz. magyar iskolaegyesülettel, a Magyar nyelvet és népnevelést Zemplénavármegyében terjesztő egyesület, Székely-egylet, Orsz. magyar és Nemzeti szövetség, Székely társaságok szövetsége, M. Tud. Akadémia. Muzeumok és könyvtárak orsz. szövetsége és tanácsa, Székely nemzeti muzeum, az Eperjesi Széchenyi, Kassai Kazinczy, Székesfehérvári Vörösmarty, Nagyvárad Szigligeti és Soproni irodalmi és művészeti kör, valamint Magyar vöröskereszt egyesület és Sorompó-liga elnökségeivel; a Budapesti tud. egyetemmel; Kolozsvári és Marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarákkal s a M. kir. központi statisztikai hivatallal. Megküldték továbbá: a Képviselőház elnöksége az „Állami költségvetést 1907-re, s a kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter: Magyarország közoktatásügyét 1905-ről. Évi jelentését rendszeresen beküldte több erdélyrészi közép-, szak- és népiskola. Egyesületünkhöz díjtalanul több erdélyrészi politikai napilap és folyóirat jár.

A fiókválasztmányok száma ez idő szerint: 1 székesfővárosi, 1 alföldi, 14 erdélyi megyei, 6 városi és 6 vidéki, összesen 28. A (18. Fiókválasztmányok.) f. évben újjászervezkedett a Hunyadvármegyei választmány Dénes Károly kir. tanfelügyelő és a Balázsfalvi vidéki kör Szathmári Enyedy Lajos kir. ítélőtáblai bíró elnöklete alatt. Mindkét fiók újjászervezésénél a t. alelnök-főtitkár személyes kiszállással vett részt. Újjászervezés alatt van a Debreczen sz. kir. városi és Hajduvármegyei, továbbá Beszterczenaszód és Háromszék vármegyei választmány, melyek élére Veszprémy Zoltán, gróf Lázár Árpád és Elekes Béla főispánokat kértük fel. A Szolnokdobokavármegyei választmány gróf Kornis Viktor halála következtében elnökét veszítvén, e sorok írása alatt dési buzgó tagjaink önként vállalkoztak az újjászervezésre. Nevezetesebb változások voltak, hogy Bauszern Guidó főispán, a Fogarasvármegyei választmány elnökségéről lemondott, a mi annál érzékenyebben sújtotta az egyesületet, mert a főispán kezdettől az Emke lelkes szolgálatában állott. Bucsuköszönetünk kifejezése mellett felkértük, hogy az elnökségben utódjáról gondoskodni sziveskedjék. Eltávozott a Balázsfalvi vidéki kör buzgó titkára Fleischmann Márkus kir. állatorvos, a kitől szintén írásban vett bucsut az egyesület s lemondott a Hétfalusi fiókkör több évig volt titkára Petrovics Pál ág. ev. lelkész. Gyergyóvidéki körünk elnökének, Ferenczi Károly r. kath. esperes-plébánosnak a Választmány a gyergyóbékási iskola szervezéseért jegyzőkönyvi köszönetét nyilvánította. A fiókválasztmányokat felkértük, hogy az Ügyrend értelmében tagjaik névsorát és évi jelentéseiket a 25 % terhére rendszeren nyomtassák ki. Több fiók kérésére kimondatott, hogy tagdíjaik behajtását készséggel a központ veszi át. A fiókválasztmányi pénztárosok

közül névszerint Bészler Károly városi tanácsnok, árvaszéki elnök, egyik leghivebb barátunk, Debreczenből, Csecskedy József városi pénztáros, Gyulafehérvárról, Fejér Imre kir. pénzügyi számvizsgáló, Segesvárról, Gajzágó Róbert gyógyszerész, Tordáról, Gáspár János orsz. képviselő, Nagyenyedről, Kovács László kir. pénzügyi számvizsgáló, Sepsiszentgyörgyről, Laurentzi Rudolf kereskedelmi ügynök és Sántha Albert tanító, Gyergyószentmiklósról, Nagy Sándor gyógyszer-tulajdonos, egyik legbuzgóbb pénztárosunk, Marosvásárhelyről, Paizs György áll. isk. igazgató, Csernátfaluból, Rohrllich Ede nagykereskedő, Beszterczéről és Schieszl Károly gyógyszerész, Balázsfalváról, 19 esetben küldtek be 1.102 K 98 f-t.

A tagok száma: 78 örökös, 2.084 alapító, 5.702 régi rendes, (19. Tagjaink.)
2.018 új rendes, 1.412 pártoló, együtt: 11.294. Szaporodás: az alapítóknál és befolyt hagyatékoknál 12; a rendeseknél belépés és ciklus-ujítás útján 572 pártolóknál 83. Az újonnan befolyt hagyatékok és felvett alapítók tagsági kötelezettségének összege 23.693 K, a ciklust újított régi rendes tagoké 5.641 K 90 f, az új ciklusi rendeseké 4.952 K, a pártolóké 360 K, együtt 34.646 K 90 f. Az érdeklődés tehát az egyesület iránt állandó, a mi nem minden régi társadalmi alakulással szemben mondható el; bár kérnünk kell, hogy ne legyen magyar ember és honleány, a ki az ország eme legfontosabb culturegyesülete tagjai közé nem tartozik. A taggyűjtés sorából kiemelendő, hogy dr. Gajzágó Béla kir. ítélőtáblai tanácselnök Debreczenből 21 új rendes tagot toborzott s ugyanannyit gyűjtött a Balázsfalva-vidéki fiókkör elnöke: Szathmári Enyedy Lajos kir. ítélőtáblai bíró és időközben eltávozott jegyzője Fleischmann Márkus kir. állatorvos is.

Új alapítók lettek és illetve meglevő alapítványaikat növelték a mult közgyűlés óta: gróf Apponyi Albert v. b. t. t., kir. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter, orsz. képviselő, Emke örökös tiszteleti tag Budapestről, a XIII—XIV-ik évi 2—200 K-val, mely összeget fizetni ígérte, míg Isten életének kedvez; Szentés város 1906. évi XX-ik 200 K-ás örökös tagsági részlettel; Karczag város örökös tagsága növelésére a XIII-ik évi részlettel, 200 K-val; továbbá dr. Apáthy István kir. tud. egyetemi ny. r. tanár, dr. Bartók György ev. ref. püspök, dr. Gyalui Farkas egyetemi magántanár, egyetemi könyvtárőr, dr. Hirschler József kanonok, főesperes-plébános, Szegő Ede városi jövedéki hivatali főnök, mindannyian Kolozsvárról és egyenként 200 K-val. Az alapítók közül az elhunytak rovatában említett vezető munkásokon kívül elhaltak a mult közgyűlés óta: dr. Farkas Géza megyei főorvos († 1906. aug. 30-án Kolozsvárt), Galandauer J. Henrik fakereskedő († 1906. jan. hóban Szászsebesen), dr. Pisztóry Mór orsz. képviselő, ny. egyetemi tanár († 1906. aug. 13-án Kolozsvárt), Sigmund Dezső volt orsz. képviselő, ki az alapítás munkájában is tevékeny részt vett († 1906. aug. 5-én Budapesten) és gróf Zichy Jenő v. b. t. t., cs. és kir. kamarás, nagybirtokos, orsz. képviselő († 1906. december 27-én Mentoneban). Általán a régi alapítók sora egyre ritkul, úgy, hogy a virilis választmányi tagok helye folyton apad, a mi a szerzett jogok tiszteletben tartása mellett szükségessé teheti az Igazgató-választmányi szervezet Alapszabályszerű újabb rendezését, a mint az a mult közgyűlésen igen helyesen megkezdett.

Hagyatékok befolytak: Décsy Károly ref. Bethlen-főiskolai ny. theol. tanár után († 1906. márcz. 31. Nagyenyeden) 10.000 (21. Hagyatékok.)
K; dr. Serli Sándor ny. járási orvos után († 1904. Mohácson) 5.000 K; özv. Molnár Domokosné- szül. Vinczi Balogh Salome († 1904. Kolozsvárt) után, férje Molnár

Domokos nyug. kir. pénzügyi számvizsgáló emlékére 4.000 K; özv. Hegyi Mihályné sz. Józsa Eufrozina († 1905. Debreczenben) nagy hagyatéka után, melyről előző évi jelentéseinkben emlékeztünk meg, egyelőre mint külön hagyományos összeg 3.093 K. Dr. Serli Sándor és özv. Hegyi Mihályné régi alapítói is voltak az Emkének. Utóbbi végrendeletének egyik pontja a másoló tollhibájából közelebbi megnevezés nélkül oly értékű „ingatlan“-t csusztatott be ez egyik hagyományos csekély értékű ingóságai (butorok, ruha és fehérneműek) közé, mely véletlenül k. b. 260.000 K-át ér: ez ellen a három általános örökös, u. m. az Emke, a Prot. irodalmi társaság és a Debreczeni ref. collegium Márk Endre ügyvéd, jogtanácsos útján perorvoslattal élt, minek eredménye az lett, hogy a debreczeni kir. ítélőtábla mult évi nov. hó 2-án kelt végzésével a hagyományosokat perre utasította, ellenesetben az ingatlanok a felfolyamodó három általános örökösnek fognak kiadatni. Az örökhagyónő sirja ez évben 3.082 K 35 f erejéig rendeztetett. Hasonlóképen 1.300 K költséggel méltó siremlék fog emeltetni még f. év nyarán Décsy Károly hamvai felé is. Perrel támadták meg az oldalági rokonok néhai b. e. Miksa Zsuzsánna († 1905. márc. 4-én Nagyenyeden) 160.000 K-ás hagyatékát is: azonban az első perben, mely egyesek részéről azon a cimen indított, hogy a végrendelet alalakilag nem felel meg a jogi kellékeknek, az illetők végleg elutasítottak s a második perben is, mely az elhunyt örökhagyónő rendelkező képességét támadta meg, a gyulafehérvári kir. törvényszék, mint I. foku bíróság f. évi jan. 28 án 355–907. polg. sz. alatt kelt ítéletével szintén elutasítólag határozott. Ennek alapján felperesek a kereset továbbfolytatásától elállottak s a Választmány f. évi ápr. 12-én tartott üléséből köszönetét nyilvánította dr. Müller Jenő ügyvéd, Alsó-fehérvármegye tb. főügyészával szemben, a ki az Emkét e perben dijtalanul és oly sikerrel képviselni sziveskedett. Az alapítvány befolytával, mely jövedelme egyrésztének tőkésítése mellett 300.000 K-ára növelendő, diszes siremléket állít az egyesület az örökhagyónő nagyenyedi sirja fölé. Ez alapítvány történetét különben l. az egyesület „Diódváraljai dr. Miksa György és Miksa Zsuzsánna alapítványa“ cz. mult évi kiadványában, hol az elhunytak arcképei is közöltettek.

Érdekesebb adományok voltak: Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár 100 K, Erdélyrészi magyar jelzáloghitelbank r. t., Kolozsvár 50 K, Bajaitakarékpénztár 40 K, Fóris Salamon János cs. és kir. udvari zeneművész, zenetanár elhunyt atyja emlékére koszoru megváltásul 40 K, Öcsöd község 20 K, Tállyai népbank, mint szövetkezet 20 K, Elek Lajos ev. ref. lelkész, Csombord 32 K rendes tagdíjával 18 K, Antalffy Lajos nyug. ezredes 20 K, Verespataki m. kir. bányauzem-vezetőség az 1906. évben befolyt bányalátogatási díjakból 13 K 40 f, Nagykőrösi községi takarékpénztár 10 K, Hódmezővásárhelyi központi takarékpénztár 10 K, Hódmezővásárhelyi takarékpénztár 10 K, Nádasy Kálmán birtokos, Helyesfa 10 K, Kund Samu máv. ellenőr, India 32 K rendes tagdíjával 8 K, Sepsiszentgyörgyi székely szövőgyár és háziipari vállalat (Klinger Henrik) az Emke közvetítésével eladott gyártmányai után 6 %-ban 7 K 76 f, Berencsy Géza hivatalnok gyűjtése, Hajdunánás 7 K, Gaszner József bérlő, Söptér (Győrvm.) 5 K, Hajduszoboszló város 5 K, Pozsonyi ev. theol. akad. hazafias hallgatóinak gyűjtése 5 K. Perselygyűjtésekből befolyt nagyobb összeg: a Hajdúvármegyei és Debreczen sz. kir. városi Emkeválasztmány útján, a Debreczen városi gyámpénztártól 23 K 63 f, városi házipénztártól 10 K 58 f, a városi mezőrendőri kapitányságtól 10 K 40 f, a városi helyi vasutttól 6 K 28 f és a városi bejelentési hivaltaltól 5 K 20 f, továbbá a buda-

(22. Adományok és perselygyűjtések.)

pesti Emke-kávéház tulajdonosától Wassermann Mórtól 44 K, Kosdy József budapesti fodrászüzlet tulajdonostól 8 K 80 f s az Erdélyrészi magyar jelzálog hitelbank r. t.-tól, Kolozsvárt 6 K 12 f. E sokféle cím és alkalom is az Emkéről való állandó megemlékezés tanujele.

A négy nagy culturegyesület, u. m. az Emke, Fmke, Dmke és Dke megbizottaival mult évi ápr. 30-án Budapesten tartott értekezlet (23. Kölcsönsorsjáték ügye.) határozatából még mult évi május 8-án 379—906. sz. alatt folyamodtunk dr. Wekerle Sándor kir. miniszterelnökhöz és pénzügyminiszterhez, hogy az első pénzügyminisztérium idejében 17 év előtt, u. m. 1890. decz. 15-én képviselőházilag egyhangulag megszavazott kölcsönsorsjátékot a négy nagy culturegyesületnek megadni sziveskedjék. Miután kérvényünkre választ még nem kaptunk, a kedvező ellátást f. évi jan. 4-én megsürgettük s ugyancsak f. évi márcz. 29-én írásban és ápr. 3-án szóbelileg a fentjárt küldöttség által kértük gróf Apponyi Albert kir. vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy a négy nagy egyesület folyamodványa ügyét a m. kir. kormány fejénél hathatósan támogatni kegyeskedjék. Tekintettel arra, hogy itt nem új dolgról, hanem egy régi parlamenti határozat végrehajtásáról van szó, s hogy a magyar közművelődési egyesületek nagyfontosságú céljok dacára államsegélyben alig részesültek: annál inkább remélhető a kérdés megadása, mert az államnak ez pénzébe nem kerül, az áldozatot ismét a társadalom hozza s a nemzeti-demokrata kormány idejében van-e nemzetibb és a népnevelés érdekeivel való foglalkozás következtében demokratább a közművelődési egyesületeknél? Ez egyesületek programja pedig: kulturális eszközökkel segíteni az arra szorult közönséget, senki ellenvetésébe sem ütközhetik.

Tavalyi évi jelentésünkben kifejtettük az okokat, a melyek a (24. Az Emke-palota eladása.) Választmányt a Máv-ak kolozsvári üzletvezetőségével 15 évre kötött bérleti szerződés lejártá és az adókötelezettség beállta következtében az Emke-palota eladására birták. Most jelenthetjük, hogy az Adásvevési szerződést 300.000 K vételár mellett Kossuth Ferenc kir. kereskedelemügyi miniszter időközben aláírván, az épület mult évi okt. hó 1-én a Máv-ak kolozsvári üzletvezetőségének 300.000 K-ért örök áron átadatott s a vételösszeg első fele 150.000 K, a szerződés értelmében, f. évi márcz. 9-én az esedékes 4 %-os kamatokkal ki is fizettetett. A második részlet szintén ugyanoly kamattal 1908. jan. 1-én lesz esedékes. Ennek alapján az Emke hivatali helyiségei is még csak f. évi okt. 1-ig lehetnek az eddigi palotában s akkor évi 1400 K szerény bér mellett egyelőre a magyarutcai 3 sz. alatti ház földszinti helyiségeibe költözünk át, míg a Választmány módot és alkalmat talál, hogy illő helyen az Emke méltóságának, de a takarékoságnak is megfelelő épületet emelhessen. Szükség esetére kisebb ülések tartására a Máv-ak üzletvezetősége díjtalanul felajánlotta a maga gyűléstermét a megvett palotában. Ezzel az Emke az épületet és telket annyiban, a mennyibe az neki került, a testület számára, a melynek építette, egészben átbocsátotta s a visszakapott tőkét a kulturális cél javára előnyösebben gyümölcsöztetheti. Viszont a vasut egy új szárny készül emelésével s a városban szétszórt hivatalai összpontosításával, a mai kolozsvári telek- és építési viszonyok mellett a legelőnyösebben oldhatta meg a maga elhelyezkedési feladatát. Az Emke-palota eladásánál nagy szolgálatot tett az ügynek Sztterényi József kir. kereskedelemügyi államtitkár, egykori lelkes és buzgó jegyzőnk, a ki az épület létesítése történetét jól ismeré.

Az Emke-palota eladása következtében őszinte szándékkal és hittel fogtunk az egyesülettel egyidős ama terv végrehajtására, mely a (25. A Redut megvételi terve.) Választmány 1889. nov. 19-én gróf Bethlen Gábor elnöklete alatt tartott ülésében 49. jkvi sz. alatt határozatilag is kimondatott, hogy Kolozsvár sz. kir.

városától megszerezve a régi Redut telkét, hol 1848. máj. 30-án az Unió kimondatott s 1885. ápr. 12-én az Emke is Kossuth Lajos turini üdvözlője mellett megalakult: ott az Emke hivatalos helyiségeit is magában foglaló új Redutot építsünk, oly jövedelmező melléképületekkel, melyek biztosítják az egyesület befektetett tőkéinek a kulturális cél javára való gyümölcsözését. A kolozsvári napi-sajtó egyrésze azonban a város szempontjából oly ellenszenvvel fogadta ujabban a tervet és oly rossz színben tüntette fel az Emke vállalkozását, holott 1889-ben a befektetendő tőke 5%-os jövedelmezésének biztosítása is a várossal szemben kikötött, hogy a tervtől el kellett állni, annál is inkább, mert a telek átadásával szemben a feltételek, talán épen a sajtó e nyomása alatt, folyton fokozódtak s az Emke nem tehette ki magát annak, hogy ideális és jóhiszemű szándékával visszautasításnak legyen kitéve, a mivel a feltételek fokozása egyjelentőségű volt. Így a kiküldött bizottság tárgyalása meddőnek bizonyult. Az Emke kísérletének azonban eddig az a jó eredménye van, hogy a Redutot a tervelt melléképületekkel, ugyanezen forrás szerint, már legközelebről maga a város fogja felépíteni.

Egyesületi halottaink a lefolyt közgyűlési évben: Gajzágó Manó ügyvéd, Emke-jogtanácsos, Kolozsvár sz. kir. város tiszti főügyésze (26. Elhunytak.) és a kolozsvári ügyvédi kamara elnökhelyettese, a ki 1894. jun. 3-ika óta állott díjtalanul az Emke jogügyei szolgálatában s a ki e téren valóban rendkívülit dolgozott. Mult évi jun. 14-én férfikora javában, 53 éves korában idő előtt történt elhunyt, a szokásos intézkedések — gyászjelentő kiadása, gróf Béli Ákos elnök vezetése alatt gyászkoszoru helyezése, részvétirat stb. — mellett, külön Emlékezés kiadására (l. az 52-ik lapon) birta reá az egyesületet, s a Választmány emléke megörökítésére egy 1000 K-ás alapítványt létesített. Széki gróf Teleki Domokos földbirtokos, volt orsz. képviselő s az Emkének az alapítástól kezdve egyik alelnöke, ki az egyesület létrejövetelkor az 1885. évben a budapesti Nemzeti kaszinóban a cél javára 60.000 K-át gyűjtött s azóta sem szünt meg az egyesület állandó szolgálatában állani. A Választmány intézkedéséből a közgyűlésen a tárgysorozat rendjén tartatik az elhunyt alelnökről emlékezés. F. évi jan. 18-án Budapesten 65 éves korában történt elhunytakor, illetve 21-én Kozárvárt tartott temetésén, a szokásos intézkedések mellett, az Emke nevében Nagy Károly ref. theol. tanár, Emke-jegyző tartott gyászbeszédet. (L. az 56-ik lapon). Hilíbi Haller Rezső ügyvéd, az Emke jogtanácsosa, a kolozsvári ügyvédi kamara tb. elnöke, az erdélyi r. kath. status jogtanácsosa stb., a ki szintén az Emke alakulásától állott, mint időrendileg első jogtanácsos, az egyesület szolgálatában s kinek f. évi ápr. 1-én 73 éves korában Kolozsvárt beállott elhunytával az Emke újra egyik oszlopát veszítette. Halála alkalmából a Választmány ugyanazon intézkedéseket tette, mint az előző két esetben; a ravatalra a koszoru gróf Bethlen Pál alelnök vezetése mellett helyeztetett s ugyan így történt a temetésen testületileg való megjelenés is. A f. évi ápr. 12-én tartott ülés a Haller Rezső nevére is 1000 K-ás alapítványt létesített. (L. az 55-ik lapon.) Magyarzsákodi Hegedüs Sándor v. b. t. t., főrendiházi tag, volt kir. kereskedelemügyi miniszter, ki az egyesület 1885. ápr. 12-én tartott alakuló közgyűlésén, mint Kolozsvár sz. kir. város orsz. képviselője az alakulás egyik ünnepi szónoka volt s mint Választmányi tag azután sem szünt meg az egyesület iránt érdeklődni. Mult évi decz. 28-án 60-ik évében történt elhunyt alkalmából a Választmány részvétiratot intézett az elhunyt férfi özvegyéhez. — Részvét-iratot intéztünk még az özvegyekhez, illetve a gyászoló családokhoz: Nagyvárad dr. Sólyom Fekete Ferencz ny. kir. törvényszéki elnök, a Hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat megalapítója és az Emke Hunyadvármegyei választmánya első alelnöke mult évi aug. 2-án 67-ik évében Déván

történt elhunytá alkalmából, közölvén részvétünket a nevezett társulattal is; Csikszentmártoni Szabó József cs. és kir. kamarás, főrendiházi tag, Erd. Gazd. egyesület elnöke, alapító tag f. évi jan. hó 1-én 70 éves korában Kolozsvárt történt elhunytá alkalmából, miután a boldogult választmányi üléseinkben is tevékeny részt vett s ügyeink iránt egyébként is érdeklődött. Dőlnek a régi oszlopok, keresve keressük, kérjük és hívjuk az ujakat!

Sürgönyileg üdvözölte az Emke múlt évi szept. 12-én tartott választmányi üléséből Kutschera Miksa romániai, constanzai cs. és kir. konzulunkat abból az alkalomból, hogy a román cultur-liga elnöke a bukaresti kiállításra ment két magyar hölgyet, a vendégjog és a nemzetközi érintkezés megsértésével, nyilvános helyen honi nyelvükön való társalgásukért minősíthetetlen szavakkal inzultált s a hölgyek védelmére kelt konzulunkat utcai néptömeg élén tetteleg bántalmazta, de a lovagias elégtételadás elől kitért. A konzul az üdvözetet megköszönve, kifejezést adott abbeli meggyőződésének, hogy eljárása által »csak egyszerű kötelességét teljesítette.« Egyben megkerestük ugyanakkor dr. Wekerle Sándor kir. miniszterelnököt, mint a magyar kormány fejét, hogy a megsértett nemzeti önértetnek méltó elégtételt szerezni sziveskedjék. Mind ennek alapján a cultur-liga elnöke diszes bizalmi állásáról lemondani volt kénytelen s mint magán egyénnel szemben fenmarad a művelt világ, jóízű és a nemesebb felfogás ítélete. Ellenben valóban a »cultura« ünnepe volt a dr. Márki Sándor kir. tud. egyetemi tanár, Directoriumunk tagja, 30 éves tanári működésének múlt évi okt. 14-én a központi egyetem aulájában rendezett jubileuma, mely alkalommal az elnök vezetése alatt megjelent Választmány nevében Nagy Károly jegyző tolmácsolta az Emke üdvözlését. Az üdvözlő beszéd, valamint az ünnepeltnek írásban is adott köszönete szövegét a Részletezés 60-ik lapján találja az olvasó. Üdvözölte még a választmány Szathmári Enyedy Lajos kir. ítélőtáblai bírósági, balázsfalvi fiókválasztmányi elnököt, a t. alelnök-főtítkárt 1906. nov. 25-én történt helyszíni kiszállása alkalmából, e fontos ponton a vidéki körnek immár 20 év óta buzgó vezetéseért és ujjászervezéseért, továbbá Simonffy Alajos főszolgabíró, alelnököt azon odaadásáért, mellyel a balázsfalvi Magyar kaszinót, az ottani magyarság társadalmi életének központját elnökként létrehozta s anyagi áldozatával is jelen felvirágzására segítette. A kaszinónak ez alkalommal nemzeti ünnepek rendezése céljából az Emke 200 K-ás alapítója lett.

A múlt évi közgyűlés határozatai végrehajtottak s a jegyzőkönyv hitelesítve a Részletezés 3-ik lapján olvasható. Dr. Csernátoni Gyula: Bartha Miklós fölött tartott emlékbeszéde és Kovács Dezső néptanítói jutalom átadó beszéde kiadásáról a 6. és 14. pontok alatt már megemlékezünk. A folyó évi közgyűlés a honszerző Árpád vezér halálának 1000-ik évforduló napjára, május 5-én d. e. 11 órára Kolozsvárra tüzetett ki, mely alkalommal *Árpád vezér* címmel dr. Márki Sándor egyetemi tanár, Directoriumunk tagja tart felolvasást; *Emlékezés gróf Kornis Viktor és gróf Teleki Domokos alelnökökre* címmel pedig a t. alelnök-főtítkárt tolmácsolja az Emke gyászát, a két hazafi olajképe leleplezésével. Elnöki megnyitó és záróbeszéd, a néptanítói jutalmak és folyó ügyek foglalják el az ülés többi részét. Az erdélyi rész vezérvárosában Kolozsvárt maradást ezuttal az ünnep indokolta, azonban maholnap nem lesz erdélyi város, melyben a lefolyt 23 év alatt vidéki közgyűlésünk ne lett volna, úgy hogy a névsort — egy-két kisebb pont kimerítésével — nem sokára elől kell kezdenünk.

Az Igazgató-választmány tartott a közgyűlés óta 8, tehát a nyári szünet kivételével minden hónapban egy-egy rendes ülést. Ez (29. Igazgató-választmány.) ülések mindenikén gróf Béli Ákos elnökölt. Hozatott 237 fő- és 14 al, összesen 251 jkvi határozat. Rendkívüli ülés tartására egyszer sem volt szükség. Látó-

gatta az üléseket összesen 65 tag; ezek közül 26 alapító. Utóbbi számból kitetszőleg a virilis joggal rendelkező alapító tagoknak csak egy kis töredéke, ez is többnyire csak 1—1 esetben engedett a mult közgyűlés azon felszólításának, melyet a közgyűlési év elején átiratilag minden alapító tag tudomására hoztunk, hogy a gyűléseket rendesen látogassák, mert Alapszabály biztosította joguknál fogva, »egyszersmind a választmányi tagok kötelességei alatt is állanak«. A vidéki rendes választmányi tagokat illetőleg különben nem sikerült az egyesület ama kérése, hogy a kir. kereskedelemügyi miniszter lakóhelyenként Kolozsvárra és vissza oly kedvezményes vasuti jegyeket bocsásson rendelkezésökre, a minőt néhai b. e. Baross Gábor miniszter engedélyezett volt. Nevezetesebb változás, hogy az elhunyt Gajzágó Manó jogtanácsos helyébe a Választmány nov. 12-én dr. Haller Gusztáv ügyvédet helyettesítette, a ki e tiszt ellátására szintén díjtalanul vállalkozott.

A választmány elé tartozó ügyek előkészítésére és a hozott (30. Directorium.) határozatok végrehajtására, szükség esetén pedig sürgős ügyekben utólagos jóváhagyás fentartásával intézkedésre is, tartott a Directorium 14 ülést, ezekben 316 fő- és 28 al, összesen 344 jkvi határozatot hozott. Az ülések mindenikén gr. Béli Ákos elnököt, 1 esetben a t. alelnök. Nevezetesebb változás, hogy a Választmány a Fekete Gábor alelnökké létele következtében megürült egyik Dir. tagsági helyre mult évi szept. 12-én dr. Márki Sándor kolozsvári kir. tud. egyetemi tanárt, eddig választmányi tagunkat választotta meg. A bizottságok közül kiemelendő a Segélyező-bizottság, mely dr. Csernátóni Gyula Dir. tag elnökle alatt f. évi márc. 9-én ülésezett.

Helyszini kiszállást, küldöttségek és bizottságok által való (31. Helyszini kiszállás) nagyobb képviseltetést 20 esetben tartott a központ. Ezek: 1906. jun. 25-én Szászernyére a főtitkár és főpénztáros az áll. iskola létesítése és képviseltek.) érdekében; aug. 2-án Nagyváradra Beregszászy László főkönyvvezető a Berkes-féle gyár megvizsgálása végett; aug. 25—26-án Szegedre a főtitkár az első Orsz. iparpártoló congressusra; szept. 2-án Kolozsvárt elnök vezetése alatt a Nemzeti Színház megnyitó ünnepére nagyobb küldöttség; szept. 23-án Algyógyi székely földműves iskola Ellenőrző-bizottsága a t. alelnök elnökle alatt évről vizsga tartása és a 48—49-es honvédelemleleplezése végett a helyszínére, alelnök Lésza Ferenc kir. tanácsos, nagybirtokos, tagok báró Kemény József nagybirtokos, Merza Lajos kir. tan., főpénztáros és Polcz Rezső városi tisztügyész; okt. 14-én Kolozsvárt dr. Márki Sándor tanársága 30 éves jubileumára elnök vezetése alatt nagyobb küldöttség; nov. 5-én és folytatólag elnök vezetése alatt Redout-bizottság tárgyalása, tagok a főtitkár, főpénztáros és ellenőr; nov. 22-én főkönyvvezető kiszállása Temesvárra Első gyujtógyár megvizsgálása végett; nov. 25-én Balászfalvára a főtitkár a fiókválasztmány ujjászervezése végett; dec. 5-én Budapestre a főtitkár a Muzeumok és könyvtárak orsz. tanácsa ülésére; 1907. jan. 12-én Budapestre dr. Csernátóni Gyula Dir. tag, a kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter által a nem áll. néptanítók fizetésrendezése ügyében összehívott értekezletre; jan. 21-én Kozárvára Nagy Károly jegyző gr. Teleki Domokos alelnök temetésére gyászbeszéd tartása végett; jan. 25-én kolozsvári Milleniumi iskola 25 éves jubileumára dr. Csernátóni Gyula Dir. tag; febr. 2—3-án Szegedre D. M. K. E. kulturpalotájának megnyitási ünnepére dr. Csernátóni Gyula dir. tag; febr. 23-án Algyógyi székely földműves iskola téli félévi vizsgájára a helyszínére a fenti Ellenőrző-bizottsági tagok és illetve új tag: Dénes Károly Hunyadvármegyei kir. tanfelügyelő, megyei választmányi elnök; febr. 24-én Dévára a főtitkár a Hunyadvármegyei választmány ujjászervezése végett; márc. 4-én Kolozsvárt elnök vezetése alatt gr. Apponyi Albert kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter tiszteletére a tud. egyetem sub auspiciis

ünnepeén nagyobb küldöttség; ápr. 3-án elnök vezetése alatt főtitkárból és főpénztárosból álló hármás küldöttség Budapesten a nevezett miniszternél az Emke-iskolák államosítása ügyében. Ezen kívül testületileg, illetve küldöttségileg vett részt a Választmány Kolozsvárt az egyesület két központi vezető férfiai végtisztesség-tétele, a különböző helyi hazafias és nemzeti ünnepek alkalmából stb.

Szám- és pénztárvizsgálatot 1907. márc. 23. és 25-én tartott (32. Szám- és pénztárvizsgálat.) a számvizsgáló bizottság. Ennek tagjai: B á n f f y Ernő báró, földbir- tokos, elnök; G y á r f á s Benedek jószágigazgató és S á r k á n y Lajos dr., ref. coll. tanár és egyházkerületi tanügyi előadó, mindent a legnagyobb rendben kezelve és pontosan megőrizve találtak, miért is a közgyűlésnek M e r z a Lajos kir. tanácsos főpénztáros és S z e k u l a Ákos ellenőr számára a felmentvény megadását javasolják.

Az egyesület ügyforgalmára vonatkozólag: Iktatóra érkezett a (33. Központi iroda levéltári és pénztári ágban 1290, kiadatott 1420, együtt 2710 önálló munkássága.) ügyszer: postára adatott vidékre 12.978, helyben 878, csomag 23, összesen 13.879 drb, írógépen vagy nyomdailag sokszorosított irat szétküldetett 15.000 darab. Az iroda egybeállítását az 1899. jan. 12-én jóváhagyott Alapszabályok 24. és 29—32. §§-ai írják elő s a hivatalnokok és alkalmazottak fizetését szervesen az 1905. évi jun. 12-én Erzsébetvároson tartott közgyűlés 6 jkvi sz. alatt rendezé.

Ezekben befejezve az egyesület egy évi működéséről szóló jelentést, (34. Végszó.) ki kell emelnünk, hogy bár az egyesület vagyona 3,121.239 K 52 fillér s az évi jövedelem a rendes és pártoló tagdíjak, valamint az adományok belevonásával 174.345 K 31 fillér, mégis e jövedelem 52.024 K 41 fillér hiányával le van kötve a különböző kulturális intézmények fentartására és visszatérő járadéksegélyekre, úgy, hogy voltaképen csak ez az összeg, mely a f. évben áll. iskolaépítő segélyre fordítható, s midőn a Választmány márc. 12-iki ülésében 7 áll. iskolára mégis 114.000 koronát szavazott meg, ezzel következő 1908. 1909. és 1910. évi költségvetéseit is a járadéksegélyeken felül előre megterhelte 96.000 koronával s így ezen akció révén veszedelmesen siet a kimerülés felé. Nem mondható tehát, hogy a reábizott értékekkel, a mi a folyójövedelem felhasználását illeti, fukaron bánik, sőt pár év alatt 180.000 K áldozatal 24 községben létesítvén új állami, vagy államilag felkarolt községi, felekezeti iskolát: pusztán ezzel — a saját önálló szak- és népiskoláin és kisdédóvódáin és egyéb járadéksegélyein kívül — erején felül menő áldozatkészségének adta tanujelét. Az el nem hárítható apró segélyek özönéről nem beszélünk. Szükséges tehát, hogy a közönség tovább támogassa; az állam a 6 év óta kért Emke-iskola és óvoda államosítást eszközölje és az immár 17 év óta képviselőházilag egyhangulag megszavazott kölcsönsorsjátékot adja meg. Vagy nem elég figyelmeztetés-e nekünk: a bukaresti román kiállítás tanúsága, a román cultur-liga elnökének viselkedése, az oláh képviselők magatartása a parlamentben s a nemzetiségi pénzügyintézetek aknamunkája idelelni? Ezekhez járul a magyar lakta vidékekről a kivándorlás s K o s s u t h Lajos szerint — a terjedő szocializmus által még inkább aláhanyatló — csekély »f a j i ö n é r z e t.«* Avagy nincs-e szükség az Emkében egy ébresztőre s az egyesület küldetése nem nagyfontosságú, komoly dolog-e?!

* Herman Ottó: Kossuth és Erdély ügye. (Kossuth Lajos levele Herman Ottóhoz 1887. márc. 22-én.) Az Emke kiadása, 1886, 22. l.

